

SZPITAL WOJEWÓDZKI W POZNANIU
*Oddział Transplantologii i Chirurgii Ogólnej
z Pododdziałem Urologii*
Ordynator: dr hab. n. med. Maciej Głyda prof. UZ
afiliacja: Uniwersytet Zielonogórski
*ul. Juraszów 7/19
60-479 Poznań
tel. (061) 8212-552
tel/fax (061) 8212-227*

Dr hab. n. med. Maciej Głyda prof. UZ

Poznań 23.04.2018r.

Ocena rozprawy na stopień doktora nauk o zdrowiu mgr Ewy Zawilińskiej, pt „Czynniki wpływające na liczbę pobieranych narządów w województwie podkarpackim.”

Przedstawiona mi do recenzji praca została wykonana na Wydziale Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, pod kierownictwem pana dr hab. n. med. Macieja Kosieradzkiego.

Liczba pobieranych i przeszczepianych narządów unaczynionych zarówno od dawców zmarłych jak i żywych w Polsce w stosunku do liczby mieszkańców jest znacznie niższa od oczekiwanej. Niestety w ostatnich pięciu latach, mimo wprowadzenia regionalnych akcji promujących donację nie zanotowano wzrostu donacji w kraju i wskaźnik donacyjny utrzymuje się na poziomie 14-16 dawców rzeczywistych/mln polskiej populacji. Plasuje to Polskę w okolicach średniej europejskiej.

Dlatego też z wielkim zainteresowaniem przystąpiłem do recenzowania pracy omawiającej czynniki wpływające na liczbę pobieranych narządów w województwie podkarpackim. Tematykę tę uważam za bardzo aktualną i niezwykle istotną z punktu widzenia współczesnej transplantologii w kontekście zwiększenia liczby przeszczepów narządów unaczynionych w Polsce w oparciu o poprawę świadomości społecznej oraz świadomości i zaangażowania środowiska medycznego.

Rozprawa doktorska mgr Ewy Zawilińskiej pod wyżej wymienionym tytułem przedstawiona jest w formie 100 stronicowego opracowania zachowaniem typowego układu z podziałem na: skorowidz stosowanych skrótów, wstęp, przegląd piśmiennictwa, cel pracy, materiał i metody, wyniki badań, dyskusję, wnioski, streszczenie w języku polskim i angielskim, piśmiennictwo, wykaz tabel i rycin.

We wstępie, Autorka przedstawia aktualne informacje konieczne do wprowadzenia w tematykę pracy. W 30 stronicowym rozdziale: przegląd piśmiennictwa omawia problemy związane z akceptacją społeczną związaną z dawstwem narządów, czynniki społeczne wywołujące akceptację pobierania i przeszczepiania jak również obawy społeczne jakie z tego powodu się pojawiają. Wpływ poparcia społecznego dla metody leczenia jaką jest transplantacja narządów bezpośrednio wpływają na możliwości donacyjne regionu. Na kolejnych stronach Doktorantka z dużym znanstwem przedstawia system identyfikacji dawców w Polsce i wiodących krajach Europy, systemy opieki nad zmarłym dawcą, bariery finansowe i organizacyjne ograniczające lub stymulujące systemy donacyjne. Najwięcej miejsca Autorka poświęca programom, których celem jest zwiększenie aktywności w dziedzinie dawstwa narządów na świecie oraz w województwie podkarpackim na

podstawie programu „Partnerstwo dla Transplantacji”. Rozdział ten został przygotowany w oparciu o dobrze dobrane współczesne piśmiennictwo polskie i obcojęzyczne. Dowodzi to, iż Doktorantka bardzo dobrze zna zagadnienia związane z tematyką prowadzonych badań, a ponadto umiejętnie wprowadza czytającego w dalsze rozdziały pracy.

Celem rozprawy było rozpoznanie stanowiska środowiska medycznego (lekarzy i pielęgniarek) wobec procedury identyfikacji zmarłego dawcy, procedury orzekania śmierci mózgu i pobrania narządów. Zdiagnozowanie opinii środowiska medycznego w regionie w zakresie trudności wpływających na niską donację w województwie podkarpackim. Cele pracy zostały sformułowane w sposób prosty, jasny i przejrzysty, z uwypukleniem głównych założeń i sposobów ich realizacji, korespondując dokładnie z tematem rozprawy.

Kolejny rozdział dotyczy analizowanego materiału i zastosowanej przez Autorkę metodyki. Dla każdej z dwu kategorii respondentów (lekarze i pielęgniarki) opracowano odrębne narzędzie badawcze (ankietę), pytania testowe sprawdzające wiedzę z zakresu transplantologii. Materiał obejmuje 414 wypełnionych ankiet. 107 ankiet otrzymano od lekarzy pracujących w oddziałach intensywnej terapii, neurochirurgii i neurologii pracujących w dziewięciu szpitalach na terenie województwa podkarpackiego i 307 ankiet pochodzących od pielęgniarek. Tak dobrany materiał budzi zaufanie i świadczy o bardzo dobrym przygotowaniu naukowym Autora. Oceniając z kolei metodykę pracy należy stwierdzić, że dobór odpowiednich metod badawczych został przeprowadzony w sposób bardzo rzetelny i przemyślany. Również zastosowane metody analizy statystycznej nie budzą zastrzeżeń.

Następny rozdział, poświęcony został wynikom badań. Rozdział ten wzbogacony jest o 9 rycin zaopatrzonych w zrozumiałe opisy i 18 czytelnych tabel, które znacznie ułatwiają zrozumienie prezentowanych danych.

Uzyskane wyniki wykazały, że 100% lekarzy i 90% pielęgniarek akceptuje ideę pobierania narządów od dawców zmarłych celem ratowania życia. Aż 84% lekarzy i 65% pielęgniarek deklaruje (zgoda wprost) chęć oddania własnych narządów po śmierci. Jako przyczynę niskiej donacji na Podkarpaciu ankietowani podawali brak zgody czy też przyzwolenia na pobranie narządów ze strony rodziny zmarłego. Bardzo ciekawym podsumowaniem prowadzonych przez Autorkę badań są ryciny i tabele obrazujące powód nie zgłaszania potencjalnych dawców, czynniki sprzyjające wzrostowi liczby pobrań, ocena własnej wiedzy nt. transplantacji narządów, ocena wpływu szkoleń z zakresu transplantologii na poziom wiedzy respondentów.

W rozdziale „Dyskusja” Doktorantka szeroko i obiektywnie komentuje swoje badania, konfrontując je z wynikami badań innych Autorów. Jednocześnie podkreśla, że na donację własnych narządów po śmierci wśród personelu medycznego łatwiej zgadzają się mieszkańcy miast oraz osoby o stażu pracy krótszym niż 20 lat. Autor w sposób przekonujący wykazuje, że na Podkarpaciu wraz ze wzrostem stażu pracy coraz mniejszy odsetek pielęgniarek wyraża akceptację pobrania własnych narządów po śmierci. W badaniach przeprowadzonych w USA wykazano, że kobiety chętniej wyrażały zgodę na pobranie po śmierci narządów niż mężczyźni. W tym trzynastostronicowym rozdziale Autorka w sposób trafny dobiera opracowania innych badaczy omawiając przyczyny niezgłaszania dawców, działania sprzyjające donacji, ocenę własnej wiedzy, rolę koordynatora transplantacyjnego posługując się przy tym szerokim piśmiennictwem dotyczącym rozpatrywanego problemu.

Wnioski trafnie odpowiadają na postanowiony cel pracy oraz wynikają z przeprowadzonych własnych badań. Liczba wniosków – 3 – jest w zupełności wystarczająca dla uzyskania odpowiedzi na zamieszczone cele pracy.

W „Streszczeniu” mgr Ewa Zawilińska raz jeszcze podkreśla, że pobieranie narządów od dawców zmarłych jest akceptowane przez większość środowiska medycznego w województwie podkarpackim. Niski wskaźnik donacyjny jest spowodowany brakiem identyfikacji osób zmarłych oraz umiejętności przeprowadzenia procedury orzekania śmierci mózgu wraz z poprowadzeniem dawcy.

Lektura pracy mgr Ewa Zawilińskiej sprawiła mi dużą przyjemność. Zaletą pracy jest czytelna forma i doskonała ilustracja graficzna. Tabele i ryciny pozwalają na szybką orientację w tekście. Nieliczne błędy edytorskie zawarte w pracy w żaden sposób nie obniżają jej wartości merytorycznej.

Podsumowując, stwierdzam, iż praca będąca przedmiotem niniejszej recenzji jest badaniem bardzo celowym, nie tylko w odniesieniu naukowym, ale przede wszystkim do wykorzystania w codziennej praktyce klinicznej. Dowodzi ona, że mgr Ewa Zawilińska potrafi samodzielnie rozwiązywać obrany przez siebie problem naukowy, realizując założone cele. Wnikliwa analiza wyników badań świadczy również o umiejętności krytycznego spojrzenia naukowego podczas realizacji pracy badawczej.

Przedstawiona mi do oceny rozprawa upoważnia mnie do wystąpienia do Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o dopuszczenie mgr Ewy Zawilińskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Maciej Glyda

dr hab. n. med. Maciej Glyda, prof. UZ
specjalista chirurg
specjalista ~~transplantologii~~ klinicznej

5360208